

Szalay Gábor

Kapitalista realizmus

Álom voltál...

A;

A világvége 2016. dec. 30-án, az esti órákban – saját, közép-európai időnk szerint Szilveszter napján következett be. Nem angyali harsonák kíséretében, atomvillanásokkal és földrengésekkel, árvizekkel és kénköves esővel borítva, hanem félelmetes csendben – úgy, hogy a világ észre sem vette.

A világ nagyvárosaiban, Tokiótól New Yorkig zavartalanul folyt a mindennapi mocsok, zaj és a füstös, pöcegödrös nagyvárosok gőzös élete a szokott ütemben morajlott. Több, mint egymilliárd ember nyüzsgött a világ legnagyobb metropoliszainak utcáin, a felhőkarcolók szédítő emeletein és a föld alatt, míg a világ egyik kevésbé mozgalmas részén egy kislány épp az életét készítette a semmibe dobni. A világvége az amerikai Cedartown egyik házának egyszerű udvarán következett be, ahol egy tizenkét éves kamaszlány gyötrelmes haláltusáját vívta. A fa levelei, amelyre a lány felakasztotta magát – még csak nem is zizzentek ekkora tragédia láttán. Csak egy-egy száguldó autó robaja és pár kutya csaholása volt hallható a haláltusa alatt. Sejthették a kutyák, megérezhették, micsoda tragédia játszódik le a közelben? És a sofőrök, akik pár méterre száguldottak el kocsijukkal az öngyilkosság helyszínétől, ahol egy lány kapálózva fuldokolt? Fogalmuk sem volt róla. Az udvart sűrű levelek övezték és takarták el a poros országút zajától és porától. Másrészt mindegyik sofőr a saját problémájával volt elfoglalva. Nem is sejthették, hogy, ha látnák mindazt, amit a zöld levelek eltakarnak, meg tudnának előzni egy szörnyű és visszafordíthatatlan, megsemmisítő tragédiát. A bozót és a levelek elegek voltak mindahhoz, hogy a néma agónia szörnyű látványát eltakarják a külvilág elől. De nem úgy az internet szűkebb – később jóval szélesebb közönsége elől – hiszen a lány telefonjával, élő internetes adásban közvetítette öngyilkosságát.

Bizony, a világvége ezen a Georgia állambeli kis farmon következett be, úgy, hogy én még csak nem is sejthettem, hogy ez számomra is a világ végét fogja jelenteni. Érzelmileg mindenképp. Ott, az USA keleti szegletében, a vidéki Amerika egy valóban idillikus táján sorra omlottak le az emberiség addig ismert és ismeretlen bálványai. Az emberi kultúra alapjaiban inogott meg: a

festőművészet évezredes történelme pusztá pepecseléssé vált. Bach, Beethoven vagy Perotin zenéje kocsmai dáridóvá, a filozófia ócska, filléres spekulációvá silányult. A világirodalom és a könyvtárak vaskos és díszes kötésű könyvei ebben a pillanatban nem tűntek fel többnek egyszerű, megszállott és többnyire haszontalan grafomániánál. És mindez azért, mert ötezer év emberi kultúrája sem volt elég arra, hogy egy tizenkét éves kislány ne jusson el az elkeseredésnek ezen legvégső stádiumáig. Úgy tűnt számomra már régebben is – most pedig már, különösen kiábrándultságom folytán – hogy az egyetemes emberi kultúra ezen lenyomatainak összesége nem más, mint az emberiség tévedéseinek és szenvedéseinek képi, hangji és szöveges, kimeríthetetlen adattára, amely most végleg összeomlott és vesztette el mindörökre az érvényét. Már csak azért is, mert a világ valaha komponált legszomorúbb dala és Werther szenvedése sem tudta túlszárnyalni egy kamaszlány szenvedését és keserűségét. Tudjuk, hogy a kamaszlányok nagyon érzékenyek és az ember sokszor nem is tud segíteni bajaikon. Sajnos, az egyetemes emberi kultúra sem tud bajaikon segíteni, és valójában senki bajain sem tud segíteni. Mert ami fáj, az húsbavágóan fáj. Ezt érezte meg már annak idején Vörösmarty Mihály is, aki a Gondolatok a könyvtárban című művében panaszkolta el az emberi kultúrából való kiábrándultságát.

Bizony, a világ ezen – látszólag – nyugodt szegletében történt meg az 2016. dec. 30-án, hogy a világ vallásai kicsinyes babonává silányultak és valami láthatatlan dimenzióban – amelynek létét csak érezni lehet, de látni nem – templomok és katedrálisok omlottak össze és vad törmelék lepte el az évszázados freskókat, miközben a levél sem rezzent az alatt a fa alatt, ahol Katelyn Nicole Davis rövid, pár perces, de annál gyötrelmesebb tusáját vívta a halállal. Katelyn számára akkor jött el a világvége és számomra is, mialatt a világ jókat nevetgélt a szilveszteri multságokon. Ahogy én is. És úgy jött el Katelyn számára a világvége, hogy gyötrelmes szenvedéseket élt át. Számomra pedig úgy jött el a világvége, hogy nem is éreztem. Én még akkor nem tudtam minderről. Katelyn öngyilkosságának híre csak 2017 augusztusának végén jutott el hozzám, aminek hatására a Katelyn által feltöltött videók egy részét, végül az öngyilkosság felvételét is végignéztem. Elmondhatom, hogy az öngyilkosság felvétele mélyen felkavaró, drámai, tragikus, lesújtó, megsemmisítő. Ezt a lesújtó élményt mindenkiben nagyban fokozta az, hogy megnézte a lány többi felvételeit is, amelyekben egy nyílt szívű, jólelkű lány vall önmagáról, pajkoskodik, játszik a kisöccsével, táncolgat, érzéseiről mesél, mint egy igazi, hamisítatlan tini. Egy szeretetét, aranyos, intelligens, de

ugyanakkor sebzett lelkű és vad érzelmi hullámok közt élő kislányt – egy félig gyereket – láttam és hallottam a szenvedéseiről, lelki gyötrelmeiről és álmairól beszélni. Hallottam veszekedni is az anyjával és bizony láttam rúzsoszni is az ajkát, amin én megértően mosolyogtam csak, hiszen tudtam, láttam, hogyan válik majd egy gyerekből ifjú nő. Katelyn is válhatott volna ifjú nővé, de ő most már mindörökké az a tizenkét éves kamaszlány marad a szívünkben... aki soha nem nőtt, nem nőhetett fel. És ez a kamaszkor úgy a fiúk, mint a lányok – és különösen a lányok számára – tele van érzelmi viharokkal, hiszen egy érzékeny korosztályról beszélünk. Egy érzékeny, és ezért ugyanakkor sebezhető gyerekről van szó. Az a világ, amelyben a kis Katelyn nőtt, a vidéki Amerika, ami mindig is imponált a számomra. Mindig is éreztem a vidéki Amerikában valami pozitív kisugárzást, valami szabadságot. Ez az a világ, amely még mindig sokat őriz az amerikai pionírok szabadság- és kalandvágyából, természetességéből, puritanizmusából és ártatlanságából, de vadságából is. Az a fajta nyitottság, elviség, barátságosság, kedvesség és segítőkészség, ami a vidéki amerikaiakat jellemzi, a világ nem sok táján található meg, leginkább csak a country Amerikájában. Ez az a szerény, lakókocsis, faházas, mustang-szabadság, amely a vidék Amerikáját jellemzi és amit előszeretettel tévesztenek még mindig össze, legalábbis sokan, a gyorsan gazdagodás szabadságával. A vidéki Amerikában azt legalábbis mindenképp értékelni lehet, hogy a vidéki amerikaiak nem akarnak többnek látszani, mint amik. A teremtésben elfoglalt helyükkel – úgy látszik – tisztában vannak és elégedettek is vele. A Pest-szindrómával ellentétben az amerikai vidéknek megmaradt a neki kijáró méltósága. Cowboyoknak lenni és kockás ingben járni New Yorkban sem derogáló, sőt, természetes és olyan szinten menő jelenség, hogy soha nem megy ki a divatból. New York tudja magáról, hogy nemcsak Manhattan szikláin alapszik, hanem legalább annyira a vidéki Amerika vége-láthatatlan gabonaföldein is, ahogyan az USA teljes mezőgazdasága és ipara is a földön alapszik. Hiszen a föld önmagában mindennek az alapja, feuduma, nemcsak az emberek életterének, hanem az államok pusztá létének is az alfája. Nemcsak láttam mindezt, amiről írok, hanem érzem és egy időben kint élő ismerőseimtől és általam személyesen is látott amerikai állampolgároktól is meggyőződtem minderről. Tudom azt pl., hogy egy átlagos, San Francisco-i vagy más amerikai nagyvárosi lányt vagy fiút szinte lehetetlen megelőzni köszönésben, még ha ismeretlenek is vagyunk. Ugyanez jellemző Connecticutra is, ahol egy amerikai kisváros lakói autójukból üdvözölték a számukra teljesen ismeretlen szlovák szomszédaimat, és minden egyes nap.

Ismeretlen az ismeretlennek még az autóból is mindig köszönt, ami nálunk elképzelhetetlen. A vidéki amerikaiak mindannyian köszöntenek egymásnak, teljesen ismeretlenek is. Itt kezdődik a valódi állampolgári közösség és szolidaritás. A másik emberszámba vételével. És ebben a látszólagos földi paradicsomban valaki mégiscsak, évekig a poklot járja: Katelyn Nicole Davis. Mint írtam és utaltam is rá: a vidéki Amerikának van egy nagyon is barátságos és befogadó arca. Ez látható Katelyn barátságos és nyílt szívű, meleg szívű megnyilatkozásain, kedves viselkedésén is. A többnyire mosolygós, intelligens, érzékeny lány-lény állítólag hanyag szülők gyermeke. Saját bevallása szerint biológiai apja – ugyan csak két mérföldre lakik tőle, ennek ellenére – nem látogatja őt. Katelyn apja profi katona, mégis, ha nem valami távoli misszió van, hanem otthon, akkor is – Katelyn elmondása szerint – inkább videójátékokat játszik. Gondolom, a háborús megszállottsága is közrejátszik ebben. Anyjáról mindenféle – nagyrészt nagyon nem jó hírek, pletykák terjengenek az interneten és több mindenre lehet következtetni Katelyn elmondásai alapján és anyjával való durva veszekedéseiből is. Katelyn nevelőapja – megint csak Katelyn elmondásai alapján – fizikailag, mentálisan, verbálisan és szexuálisan is bántalmazta őt, sőt, Katelyn saját elmondása szerint már egyszer azt is a lány fejéhez vágta, hogy legyen öngyilkos. Hogy mennyire fájhat ez egy kamasznak, az nem csoda, és Katelyn ezek hatására depressziós lesz, amire Prozac antidepresszánst írnak elő a számára. A sors kegyetlensége és az amerikai egészségügy drágasága biztosan belejátszott abba, hogy Katelyn nem kapott megfelelő, hatékony, kielégítő kezelést és terápiát a sajnálatosan bekövetkezett tragédia megelőzésére, pedig Katelyn már azelőtt a december végi, végzetes tragédia előtt is kísérelt meg öngyilkosságot, ereinek felvágásával. Mivel akkor megmenekült, később sajnos biztosra ment... Pedig mindent meg kellett volna tenni, hogy megmentse a lány életét és ezáltal megelőzzenek egy jóvátehetetlen, visszafordíthatatlan tragédiát. Mert Katie öngyilkossága nem pusztán azt jelenti, hogy „valami nem volt rendben a lánnyal”, ahogy ezt ismerőseim megjegyezték. Katelyn éles eszű lány volt, nem volt mentálisan visszamaradott vagy őrült. Ami beteg volt, az Katelyn lelke. Mégis, ez a tizenkét éves kislány – úgy gondolom – nem volt tisztában azzal, amit elkövet. Tudta, hogy megsemmisül, de nem tudhatta, hogy az mit jelent. Pl. azt, hogy lehettek volna gyerekei, akikkel ő maga jobban bánhatott volna, mint vele a szülei – de nem lesznek azok sem. Hogy választhatott volna magának valami olyan pályát, ami igazából érdekelte. Hogy harminc évesen már elfeledhette volna a gyerekkorát, vagy, hogy húsz